

naša domovina», »Kje dom je moj?«, »Naprej zastava Slave!«, »Hej Slovani!« itd. Č. Zaradi enotnosti po vsej Sloveniji se naj narede napisi na šol. poslopih z naslovom: »Narodna šola« ter ne več »Ljudska šola«. Istotako se naj glase pečati šol. vodstva, n. pr.: Šolsko vodstvo narodne šole SHS v . . . VII. Slučajnosti: Učiteljstvo Kozj. okr., zbrano dne 5. dec. 1918 na Pištanju, pozdravlja iskreno pridobitev in združenje Srbije, Črne gore in vsega ostalega etnografskega ozemlja SHS v eno edinstveno državo ter priznava že vnaprej vsako državno obliko, ki jo bo določila narodna konstituenta, torej tudi srbsko monarhijo pod sedanjo dinastijo. Sprejme se soglasno predlog Ivo Volavška: »Zaveza naj stori pravočasno potrebne korake pri Narodni vladi, da nam nakaže za bodoče leto drag. doklado, ki bi naj bila vsaj v isti višini, kakor je bila vojnodrag. doklada za leto 1918. To veljaj kot provizorij, dokler ne bodo nakazane enotne plače«. Prihodnje zborovanje se vrši v bodočem letu v Kozjem, dan določi tov. predsednik sam.

Cilka Vrečkova, tajnica.

+ Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem poziva še enkrat vse učiteljstvo, da stori svojo dolžnost ter plača določene onstotke od voj. draginske doklade v Učit. vojni pomožni sklad, ker to je bil sklep delegacijskega zborovanja, ki se mu moramo vsi pokoriti. Nekatera društva so vposlala vsote do 600 kron, druga nič. Ako je mogoče doseči v nekaterih okrajih take uspehe, zakaj ne povsod? Na delo tedaj in poravnajte, kar ste dolžni! — Odbor.

Kronika.

= Narodni praznik Jugoslavije. Za popularizacijo in svečano proslavo zgodovinskega dogodka ujedinjenja naroda SHS odreja predsedništvo Narodnega Vijeća sledeče: 1. Dan 1. december se proglašja za narodni praznik. — 2. Ta praznik se bo tekočega leta zaradi prometnih neprilic praznoval izjemoma dne 14. in 15. decembra. — 3. V soboto, 14. decembra, se praznuje v vseh šolah, tako da bodo povsod predavanja o znamenitosti in sreči narodnega zedinjenja edinstvene države SHS. — 4. Zvečer istega dne se mora potom vojaških oblasti odrediti, da se vrše tamkaj, kjer se nahajajo vojaške posadke, svečani obhodi z godbo. Priporoči se privatni iniciativi društev, da tega ali naslednjega dne prirede svečane akademije, narodne skupščine, svečane gledališke predstave ali slično, da se na ta način široki sloji seznanijo z dogodkom. — Dne 15. decembra naj se oblasti sporazumejo z verskimi predstojniki, da se dogodek proslavi v cerkvah z molitvijo, s svečanim Te Deum in z blagoslovom. — 5. Citanju adrese Narodnega Vijeća in odgovora regenta Aleksandra med službo božjo morajo prisostvovati vsa oblastva in šolska mladina. Narodna društva naj se pozovejo, da se korporativno z zastavami udeležijo službe božje. Vojaškim oblastvom naj se naroči, da ta dan prirede svečano paradno. — 6. Zvonovi naj zvone, in na sedežu vlad naj se izstrelijo iz topov 101 strel. Na vseh javnih in po možnosti na zasebnih poslopih naj na dan proglašanja tega dogodka vihrajo slovenske, hrvatske in srbske zastave. — 7. Priporoča se, da pošljejo vlade vsem župnim uradom, vakuistvom, mearinskim poverjenštvom itd. in vsem šolam brzojavno okrožnico, v kateri naj bo kratak življenjepis dinastije Karadžordžević in njihove zasluge za ujedinjenje naroda. Omeni naj se tudi dosedanje delo naših prvoboriteljev za ujedinjenje naroda.

= Mohamedanci v Jugoslaviji. Naša država SHS šteje v vsem svojem obsegu okrog 1 in pol milijona mohamedancev.

= Šulferajnske šole na bivšem Štajerskem zapirajo. Iz Maribora poročajo: V Pekrah pri Mariboru in pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah so zaprli dve šulferajnski šoli.

= Položaj na Koroškem. Iz Celovca nam poročajo z dne 6. t. m.: Celovski mestni zastop se je preosnoval tako, da so k dosedanjim 21 nemško-nacionalnim odbornikom pritegnili 8 socialnih demokratov in 4 kršč. socialce. Socialni demokratje zahtevajo poleg drugega, da se oddajajo po šolah učila brezplačno in da se preskrbi ubožnim otrokom južina. Beljačanom se je med vojno potrebno zdelo s posebno tablo na tamkajšnji gimnaziji ovekovečiti spomin, da je v tistih prostorih bivalo poveljstvo 10. armade. Splošno je znano, da so ta spomin prav po svoje ovekovečili razni generali in drugi častniki. Sedaj pa bodo omenjeno spominsko tablo odstranili, a spomin na »slavne čine« uniformiranih krvnikov in postopačev ostane!

= Volitve v višji šolski svet so prišle tako nepričakovano, da so napravile zmedo. Odlok okrajnega šolskega sveta je zahteval nujno glasovnice, zato so nekateri volili kar na slepo. Drugi smo malo počakali, dobili od štajerske Zveze poziv in se temu pozivu odzvali. Ko so bile glasovnice oddane, šele zvezo iz časopisov naše prave kandidate. Jako mnogo glasov bo cepljenih. To v pojasnilo. — Pomislek pa imamo proti načinu volitve. Šolski vodja lahko za vse podrejeno učiteljstvo izpolni, oziroma izpremeni glasovnice, ne da bi ga kdo lahko kontroliral. — Zaradi te možnosti seveda ni treba biti šolskim vodjem užaljenim, kaj takega storiti so sposobni pri nas le kaki trije. — Upam in želim, da bo vkljub temu uspeh volitve tak, kakor ga hočemo imeti!

= S starim sistemom morajo pasti tudi glavne opore tega sistema! To naj bo prva in zadnja beseda učiteljskih zastopnikov v višjem šolskem svetu! — Za Kranjsko so se že imenovala nekatera imena, za Štajersko še ne, in prav nam je tako! Saj so znani javnosti, pozna jih vsak učitelj in skoraj vsak drug izobraženec. Vprašajte, kogar hočete za nadzornik-nemškutarje, vsakdo vam jih našteje; najslabši je isti, ki se je sedaj poslovenil; vprašajte, kogar hočete, kdo je med učiteljstvom na najslabšem glasu, vsakdo vam ga imenuje. Proč z njimi! — Učiteljstvo mora dobiti zadoščenje, da ne izgubi vere v pravičo, da gre zopet z veseljem na delo.

= Prekmurški Slovenci. Vsemu civilizovanemu svetu je znano, kako ravna Madžari z medijumskimi Hrvati, da jih hočejo namreč uničiti z ognjem in mečem. Ravno tako ravna Madžari tudi s prekmurškimi Slovenci, ki prebivajo v zapadni Ogrski med Muro, Krko in Rabo. Teh Slovencev je sedaj še okoli 100.000 in žive kompaktno. Doslej so imeli le eno samo ljudsko šolo, sicer pa so bili prepriščeni popolnoma samim sebi, večinoma niso zaradi pomanjkanja šol znali niti pisati niti čitati. Razen malega števila madžarskih židovskih trgovcev in učiteljev ni v njih vaseh nobenega Madžara. Zadnje čase so se Madžari trudili, da jim vzamejo njih jezik iz cerkve, toda Slovenci so se odločno uprli, kar je dalo povod za nove persekucije. Duhovništvo je v tesni zvezi z narodom in ga tudi v težkih časih ni zapustilo, dočim so bili učitelji, ki so učili po madžarizatoričnih šolah, vzgojeni v madžarskem duhu; te odpadnike je odgojevala čakovaška preparandija. V vsem Prekmurju so našli 18 katoliških in 7 protestantskih občin. Vsa prosveta med ljudstvom pa ima dandanes čisto verski značaj, in poleg Mohorjevičev knjig čita ljudstvo le še molitvenike. Duhovniki izdajajo svoj slovenski časopis. Sicer pa je to slovensko prekmurško ljudstvo jako marljivo. Bavi se povečini s poljedelstvom, pa tudi z obrtništvom in trgovino. V geografskem in gospodarskem oziru je v tesni zvezi s štajerskimi Slovenci. Njegovo gospodarsko središče je Radgona. Madžari imenujejo prekmurske Slovence Vende in jih prepričujejo, da so neko staro madžarsko plemo. — Prekmurški Slovenci so narodno zavedni in so se odločili za Jugoslavijo. To svojo željo so izrazili v posebnih izjavi, ki se glasi: »Od vseh Slovencev pozabljeni in zapuščeni, in tudi našim najbližjim sosedom nepoznani ogrski Slovenci se izrekamo za jugoslovansko deklaracijo, da s tem svetu pokažemo, da nas madžarska povodenj še ni poplavlila in da se čutimo dovolj močne, otresti se madžarskega jarma, ki nas je gnjavil stoletja in stoletja! . . .« V Jugoslavijo bodo sprejeti tudi ti prekmurški Slovenci, kjer se bodo lahko svobodno gibali in se dvignili iz dosedanjega kulturnega in političnega mrtvila.

= Ravateljstvo srednjih šol in okrajnim šolskim svetom. Glasom odredbe predsednika Narodnega Vijeća v Zagrebu se proglašja v svrhu popularizacije in svečane proslave zgodovinskega dogodka ujedinjenja naroda SHS dan 1. decembra za narodni praznik. Ta praznik se bo tekočega leta zaradi prometnih neprilic praznoval izjemoma dne 14. in 15. decembra. Za slovesno obhajanje tega spominskega praznika se za vse šole v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani ukazuje naslednje: Dne 14. decembra, ki bo dni pouka prost dan, se udeležijo mladina po vseh šolah s celokupnim učiteljstvom posebne skupne zahvalne službe božje. Pri službi božji se prebere mladini adresa Narodnega Vijeća in odgovor Njegove kraljeve visokosti regenta Aleksandra. Po službi božji se zbere mladina s svojimi učitelji v šolskih prostorih, kjer se ji skupno ali po posameznih razredih — poimovanju primerno — raztolmači slavnost in vzneseno pojasni zgodovinski dogodek ujedinjenja troimenega naroda

države SHS. Priporoča se, da se že ob tej slavnostni priliki poda mladini kratak življenjepis dinastije Karadžordžević in opise njihove zasluge za ujedinjenje naroda. Omeni naj se tudi dosedanje delo naših prvoboriteljev za to ujedinjenje. — O poteku slavnosti pričakuje poverjenstvo za uk in bogočastje obširnejši poročil. — Poverjenik za uk in bogočastje.

= Jugoslovanski in češki slušatelji živinozdravniške visoke šole na Dunaju — izključeni. Češko-slovaški tiskovni urad poroča z dne 7. t. m.: Visokošolski odsek nemških dijakov na dunajski živinozdravniški visoki šoli je sporočil jugoslovanskim in češkim slušateljem, da morajo bezpogojno zapustiti živinozdravniško šolo, in sicer do 5. decembra opoldne. Dunajski »Abend« komentira korak nemškega visokošolskega odseka s sledečo pripombo: Ta sklep razodeva malo umevanja za veliko in težko dobo, ki v njej živimo, še bolj nerazumljivo je, da se vodstvo šole ni temu sklepu uprlo. — Kakor poroča imenovani list, so dijake s silo odstranili.

= Kako so nas sleparili! Nemški admiralski štab je ponovno javljal, da so izgube naših podmornikov manjše kot pa nove gradbe teh čolnov. Govorili so neprestano o bajni množini podmornikov, ki jih imajo centralne države, in da lahko drže z njimi vse ententno brodovje v Šahu. Kdor je na pr. videl razne pomorske karte, se je moral čuditi sliki, ki so na njej poplavljal ti čolnici vsa angleška in francoska morja kar najbolj tesno. To je bilo nesramno sleparstvo, ki je prišlo sedaj na dan. Nove gradbe so komaj krile izgube, in ako bi bila zašla Nemčija z entento v pomorsko bitko, bi doživela strahovit poraz. — Kakor vidimo tudi iz tega primera, je vse povečevanje in zmagovanje centralnih držav slonelo na samem sleparstvu. Od krvavega začetka do najžalostnejšega konca so samo sleparili, ubijali ljudi in uničevali imetje. Sleparstva so odkrita, sleparji in krvniki pa čakajo — sodbe in povračila!

= Slovenski dijaki na zagrebškem vseučilišču. Poverjenstvo za uk in bogočastje je predložilo Narodni vladi načrt za pomožno akcijo, kako naj se omogoči slovenskim dijakom študiranje na zagrebških visokih šolah. Načrt je v glavnih potezih sledeč: Ustanovi se kolegij, v katerega se sprejme kakih 300 dijakov na hranu in stanovanje. Hrvatska vlada je obljubila, da prepusti v ta namen artiljerijsko vojašnico. Po informacijah pri vseučiliški kvesturi kot upravitelji dijaške menze v Zagrebu bi veljala dnevna prehrana za osebo približno 5 kron. Dijaki bi plačevali stroške deloma sami, deloma bi bili oproščeni polovično. Deloma bi bili sprejeti brezplačno. Organizacija kolegija se poveri posebnemu dobrodelnemu odboru, ki bi zbiral prispevke po Jugoslaviji, zlasti po Sloveniji. Kolegij bi podpirala Narodna vlada z znatno vsoto, ki bi pokrila stroške, v kolikor bi ne bili kriti s prispevki dijakov in dobrotnikov. Poverjenik za uk in bogočastje je dobil naročilo, naj izdela v smislu tega načrta vse podrobnosti, da se ideja oživotvori že v januarju 1919. — Narodna vlada bo podpirala tudi dijaštvo, ki mora študirati na drugih visokih šolah.

= Čehi so odpravili plemstvo in druge nazive. Na seji narodne skupščine v Pragi so sprejeli zakon o odpravi plemstva, nazivov in redov. Zakon določa, da se odpravijo redi, plemstvo in vsa iz teh izvirajoča prava. Vsi nazivi, v kolikor so se podeljevali v odlikovanje, niso več veljavni. Veljavni pa ostanejo nazivi doktor in inženir — ter vsa v velikih šolah podeljena odlikovanja, na primer častni doktor. Bivši plemiči ne smejo dodajati svojemu imenu častnega priimka ali plemstvo označujočega dodatka. Meščani republike ne smejo pravnovredno sprejemati nobenega odlikovanja v inozemstvu. Zakon so sprejeli brez debate v vseh branilih.

= Pozdrav Narodne vlade regentu Aleksandru. Narodna vlada SHS v Ljubljani je poslala dne 4. decembra t. l. regentu Aleksandru sledeči brzojavni pozdrav: »Njegova kraljeva Visokost, regent Aleksander, Belgrad. Narodna vlada SHS v Ljubljani pozdravlja z iskrenim navdušenjem državno ujedinjenje vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev pod regentstvom Vaše kraljeve Visokosti. Načela svobode, bratstva in prave demokracije, izražena in naglašena v proklamaciji Vaše Visokosti, so nam dragoceno poroštvo srečnega razvoja in lepe bodočnosti troedinega naroda. Še posebno vdano zahvala se usojamo pa sporočiti za blagohotno in tolažilno obljubo najodličnejše branitve vsega etnografskega ozemlja SHS, zlasti tudi na naši severni in zapadni meji, kjer naši bratje prenašajo sedaj

po vsem štiriletnem vojnem trpljenju gorje neznoznega nasilstva okupacije. Živeli jugoslovanski Trst, jugoslovanska Goriška in Istra! Bog blagoslovi ujedinjeno Jugoslavijo! Bog čuvaj kralja Petra in regenta Aleksandra! — Narodna vlada SHS v Ljubljani. — Pogačnik, predsednik.

= Podpore vseučiliščnikom na inozemskih vseučiliščih. Medicinci v petem ali drugih poznejših semestrih, agronomi, tehniki, veterinarci in eksportni akademiki, ki ne morejo študirati v Zagrebu ali Belgradu, temveč so primorani, da v Pragi ali na drugih inozemskih vseučiliščih prično ali nadaljujejo študije ter so brez sredstev, naj se zglase s pravilno opremljenimi vlogami pri poverjenstvu za uk in bogočastje v Ljubljani zaradi podelitev podpor. Poverjenstvo za uk in bogočastje mora dobiti pregled o dijaštvu, ki mu nujno treba podpor iz sredstev NV v Ljubljani. Opozarjamo pa, da NV more podeljevati podpore le zares brezredstvenim dijakom, ki se vrhutega izkažejo z uspešnimi izpričevanji in dokumenti. Poverjenstvo za uk in bogočastje se bo pri podeljevanju podpor omejilo na take prošilce, ki se brezdomno posvečajo študijam na inozemskih fakultetah.

= Vpisovanje v zimski semester. Poverjenstvo za uk in bogočastje v Ljubljani pripravlja vse, kar je mogoče, da spoznamo s poverjenstvom za uk in bogočastje v Zagrebu oskrbi še ta mesec slovenskemu dijaštvu stanovanje in hranu v Zagrebu. Vpisovanje v zimski semester se vrši še do Novega leta. Dijaki vseh strok ne izgube zimskega tečaja, če se do Novega leta s pravilno opremljenimi vlogami prijavijo dotičnemu dekanatu. V pošte pridejo vsi pravniki, vsi bilozofje in medicinci prvih štirih semestrov. Predavanja se prično 9. januarja nastopnega leta.

= Vseučilišče v Zagrebu. Predavanja na vseučilišču v Zagrebu se prično dne 8. januarja 1919. Prvotno je bil začetek predavanj napačno napovedan za dan 8. decembra t. l.

= Jugoslovanski Sokol. Iz Osjeka poročajo: Zastopniki hrvatskega in srbskega Sokola so imeli posvetovanje, ki so na njem sklenili, da se združijo v eno enotno društvo »Jugoslovanski Sokol«. Izdan je bil poziv na vsa društva v hrvatskih mestih, kjer obstoji hrvatski in srbski Sokol, naj se združijo vsi v eno jugoslovansko sokolsko društvo.

= 900.000 ameriških Jugoslovancev az pravice Jugoslavije. Ameriški listi poročajo iz San Franciska: Tukajšnji Jugoslovani so sklenili pridružiti se akciji 900.000 Jugoslovancev v Zedinjenih državah in naprositi predsednika Wilsona, naj se na mirovni konferenci zavzame za pravice Jugoslovancev. Naprositi ga hočejo tudi, da se zastavi za njihovo svobodo in za njihove pravice do morja.

= Italijani prepovedujejo hrvatsko. Iz Velikega Lošinja poročajo: Italijani so prepovedali v tukajšnji župni cerkvi hrvatsko bogoslužje, hrvatske pridige in hrvatske molitve ter zahtevali, da se morajo vršiti vsi cerkveni obredi v italijanskem jeziku. Prepovedali so nadalje slovenske znake in izobešanje hrvatskih zastav. Internirali so skoraj vse vplivnejše prebivalce, češ, da so hoteli svečano pozdraviti francosko torpedovko, ki so jo pričakovali v Lošnju. Interniranje, so odvedli v Pulj. Italijanske oblasti so zaprle tudi Čitalnico ter Ciril-Metodovo šolo in otroški vrtec v Velikem Lošnju.

= Zaprte hrvatske šole. Listi poročajo iz Pulja, da je trdnjavski poveljnik podadmiral Cagni zapovedal zapreti vse za vojne ustanovljene šole. Na ta način je sedaj zaprtih dvanaest hrvatskih šol, ki so jih bili Hrvatje s trudom priborili od bivše avstro-ogrske vlade.

= Narodni praznik. Ljubljanski knezoškofijski ordinarijat je odredil, da bo dan 1. december v spomin in proslavo ujedinjenja države SHS cerkveni praznik, ki naj se ga slovesno praznuje. Letos naj se ta spominski dan praznuje v nedeljo, dne 15. decembra, s slovesno mašo. Med bogoslužjem naj prečitata proglas Narodnega Vijeća in odgovor regenta Aleksandra ter naj se vernikom pojasni pomen tega zgodovinskega dneva. Maši naj prisostvujejo oblasti, korporacije, šolska mladina itd.

= Izprembeba v Nemčiji. Iz Hamburga poročajo, da so v šolah odpravili pouk v krščanskem nauku in vse verske vaje.

Polemika.

Kulturna izobrazba narodov nekdanje Avstrije.

Štev. 281. »Napreja« z dne 7. t. m. objavlja pod gorenjim naslovom nastopno poročilo: